

Kapsayıcılık ve Mekânsal Erişilebilirlik Arakesitinde Bir İnceleme: YTÜ Mimarlık Fakültesi Binası

Yaz Araştırma Stajı (31 Ağustos–14 Eylül 2026)

Yürütücüler : Doç. Dr. Selin YILDIZ & Dr. Öğr. Üyesi Hande DÜZGÜN BEKDAŞ & Araş. Gr. Elif Cemre Feyzullah (İstanbul Nişantaşı Üniversitesi)

Amaç

Bu yaz araştırma stajının amacı, YTÜ Mimarlık Fakültesi binasını **kapsayıcı tasarım ve erişilebilirlik** bağlamında, kullanıcı deneyiminden başlayarak koruma, yeniden kullanım ve teknik sınırlara uzanan çok katmanlı bir metodoloji ile incelemektir.

Çalışma, mekânı yalnızca fiziksel erişilebilirlik ölçütleri üzerinden değerlendirmek yerine; farklı kullanıcı gruplarının algısal ve bedensel deneyimlerini merkeze alarak, yapının tarihsel katmanları, mimari miras değeri ve korunması gereken özellikleri ile birlikte ele almayı hedefler.

Bu doğrultuda, yapı önce bir **deneyim alanı** olarak okunmakta, ardından bir **miras nesnesi** olarak değerlendirilmekte ve sonrasında **yeniden kullanım potansiyeli** üzerinden dönüşüm senaryoları geliştirilmektedir. Sürecin son aşamasında ise, önerilen müdahaleler yapının statik sistemi, mekânsal organizasyonu, ıslak hacimleri ve yangın güvenliği gibi teknik parametreler üzerinden test edilmektedir.

Bu bütüncül yaklaşım ile staj, erişilebilirlik ile koruma, estetik ile müdahale ve kullanıcı ihtiyaçları ile yapısal sınırlılıklar arasında ortaya çıkan gerilimleri görünür kılmayı ve bu gerilimler üzerinden **kapsayıcı, uygulanabilir ve mimari açıdan nitelikli tasarım önerileri** geliştirmeyi amaçlamaktadır.

HEDEF:

Kapsayıcı tasarım ekseninde yürütülen bu araştırma kapsamında, fakülte binasının erişilebilirlik ve kullanıcı çeşitliliğine ilişkin sorunları çok katmanlı bir okuma ile analiz edilecek; farklı bedenler, yaş grupları ve geçici/kalıcı ihtiyaç durumları dikkate alınarak, mevcut eksiklikler ile yapının kapsayıcı dönüşüm potansiyelleri mekânsal, teknik ve kavramsal düzlemlerde bütüncül olarak değerlendirilecektir.

Kapsam

- Erişilebilirlik (girişler, merdivenler, rampalar, asansörler, WC'ler)
 - Kapsayıcılık (çocuk, yaşlı, engelli, hamile, kısa boylu, obez, geçici sakatlıklar)
 - Güvenlik (yangın, acil durum tahliyesi, algısal yön bulma)
 - Statik sistem ve mekânsal sınırlar
 - Koruma ve modern mimarlık mirası
 - Adaptive reuse (yeniden kullanım)
-

Seminerler (İlk 4 modül boyunca seminerler verilecektir)

Mimari Koruma ve Restorasyon (Henüz seminer başlığı belirtilmemiştir)

Kapsayıcılık ve Erişilebilirlik

Statik sistem ve erişilebilirlik ilişkisi

YTÜ Mimarlık Fakültesi ve Modern mimarlık mirası

Yangın güvenliği ve acil durum tahliye senaryoları

Adaptive reuse (yeniden işlevlendirme)

PROGRAM :

1. MODÜL — Kapsayıcılık ve Kullanıcı Farkındalığı

Amaç: Erişilebilirliği yalnızca ölçü değil, **deneyim ve algı** üzerinden kavramak

Literatür Çalışması:

- Kapsayıcı tasarım (inclusive design, universal design)
- Mekânsal deneyim ve algı (phenomenology, user experience)
- Farklı kullanıcı grupları (yaş, beden, geçici engellilik)
- Erişilebilirlik standartları (TS, ADA temel prensipler)

Uygulama:

- Kullanıcı senaryoları üretimi
- Yapıda ilk gözlem ve deneyim haritalama
- Girişler ve yakın çevre analizi

2. MODÜL — Koruma ve Tarihsel Katman Okuması

Amaç: Yapıyı bir **mimari miras nesnesi** olarak anlamak

Literatür Çalışması:

- Koruma kuramı (restorasyon, konservasyon)
- Tarihi yapılarda müdahale ilkeleri
- Katmanlaşma ve yapı okuma yöntemleri

Uygulama:

- Yapının tarihsel analizleri
 - Mekânsal süreklilik ve değişimlerin okunması
-

3. MODÜL — Modern Mimarlık Mirası & Adaptive Reuse

Amaç: Koruma ile kullanım arasında **denge kurma**

Literatür Çalışması:

- Modern mimarlık mirası (20.yy yapıların korunması)
- Adaptive reuse (yeniden işlevlendirme)
- Estetik-erişilebilirlik ilişkisi
- Müdahale türleri (ek, çıkarma, dönüşüm)

Uygulama:

- Senaryo geliştirme
 - Mekânsal müdahale alternatifleri
 - Ön değerlendirme + diyagram üretimi
-

4. MODÜL — Teknik Analizler

Amaç: Tasarım kararlarını **gerçekçi ve uygulanabilir** kılmak

Literatür Çalışması:

- Statik sistem ve müdahale sınırları
- Erişilebilirlik standartları (rampa, asansör, dolaşım)
- Islak hacim tasarımı (WC kapsayıcılığı)
- Yangın güvenliği ve tahliye senaryoları

Uygulama:

- Düşey-yatay sirkülasyon analizi
 - WC ve ortak alan çözümlenmeleri
 - Yangın kaçış senaryoları
 - Teknik uygunluk kontrolü
-

5. MODÜL — SENTEZ ve TASARIM GELİŞTİRME

Amaç: Tüm verileri birleştirerek **tasarım önerisine dönüştürmek**

Bu fazda SEMİNER YOK — tamamen üretim odaklı

Literatür Çalışması (destekleyici):

- Önceki günlerde incelenen tüm kaynakların yeniden değerlendirilmesi
- Referans proje analizi (case study karşılaştırmaları)

Uygulama:

- Problem-çözüm eşleştirme
- Erişilebilirlik diyagramlarının tasarıma dönüşmesi
- Müdahale kararlarının netleştirilmesi
- Pafta üretimi ve anlatı kurgusu

Final Çıktıları:

- Analiz + öneri paftaları
- Kullanıcı senaryosu temelli çözüm şemaları
- Erişilebilirlik-koruma dengesi gösterimi